

Perspektiver på arkivdanning og bevaring

Historie, nåtid

Arkivarforeningens vårseminar

28.3.2017

Lars Christian Jenssen

Fra seminar-invitasjonen

- Det er blitt hevdet at dersom ikke **depotinstitusjonene** er **aktivt** med på å legge **premissene** for forvaltningens arkivdanning, blir det **ingen arkiver** å bevare. Dette synet **preger** dagens arkivmiljø og legger føringer for hvordan depotinstitusjonene gjør sine prioriteringer. **Men må det nødvendigvis være slik?** Noen vil til og med hevde at **sammenblandingen** av bevarings- og arkivdanningshensyn lett vil gå på bekostning av førstnevnte, og kanskje mer alvorlig, **redusere** arkivenes **kildeverdi**.
- Hvordan bør så **rollefordelingen** mellom depotinstitusjonene og forvaltningen være? Og hvordan har synet på denne rollefordelingen endret seg over tid? **Hvor langt** skal **depotinstitusjonene** gå **inn i forvaltningens arkivdanning**, og hvilke konsekvenser har i så fall de ulike valgene som tas?

Perspektiver og faglig-teoretisk diskusjon

Perspektiv 1: Hegemoni

- «Hegemoni» er betegnelse på førerskap eller ledende stilling.
- Hos antikkens grekere var hegemoni i streng forstand en traktatfestet lederstilling for en stat innenfor et forbund (SNL)
- Teorier om hegemoni bygger på en forståelse av statssystemet som anarkisk og relasjonene mellom stater som preget av interessekonflikt.
- Hegemoni-teorier adskiller seg fra tradisjonell realisme gjennom forestillingen om sammenhengen mellom dominans og stabilitet; **hegemoni-perspektiver anlegger en forståelse av den internasjonale orden som mer hierarkisk enn hva andre realistiske tradisjoner gjør: Med dette menes at anarkiet mellom statene ifølge hegemoni-teori blir modifisert gjennom én stats dominans over andre, og dominansen leder til stabilitet innenfor hegemoniet.**

Hegemoni

- ▶ Teorier om hegemoni rommer gjerne påstander om dominerende maktens fall og nye maktens oppkomst.
- ▶ Denne prosessen fremstilles som et resultat av den ulike fordelingen av utgifter mellom hegemoni-makten, som bærer mye av kostnadene, og de svakere statene.
- ▶ Hegemoni-forhold viser normalt ikke bare til dominans, men også samtykke gjennom politisk og ideologisk ledelse.
- ▶ Teori med utspring i Antonio Gramscis tenkning om kulturelt hegemoni er da tanken om at den som dominerer, kan manipulere systemet av verdier og normer i et samfunn slik at deres oppfatning automatisk blir til det gjengse verdensbildet.
- ▶ I vår sammenheng har hegemoni-perspektivet en ytre og indre side; imperiebygging eksternt – forholdet mellom riksarkivarmyndighet og forvaltning –, og maktbalansen internt i institusjonen mellom de som har ansvar for danningssiden og bevaringssiden.

Perspektiv 2: Teori-debatten med utspring i USA – Canada 1980-tallet

- En ny diskusjon om behovet for ny teori og en ny forståelse av arkiv og arkivfaget oppsto i overgangen til 1980-årene og fikk økt styrke utover i dette og neste tiår.
- Diskusjonen hadde sammenheng særlig med utfordringer som elektronisk arkiv skapte
- Særlig i kretsen rundt David Bearman (University of Pittsburgh Project og Archives & Museum Informatics) vokste det frem en skole av arkivarer og forsknings- og undervisningspersonell av «ny-paradigmatikere»

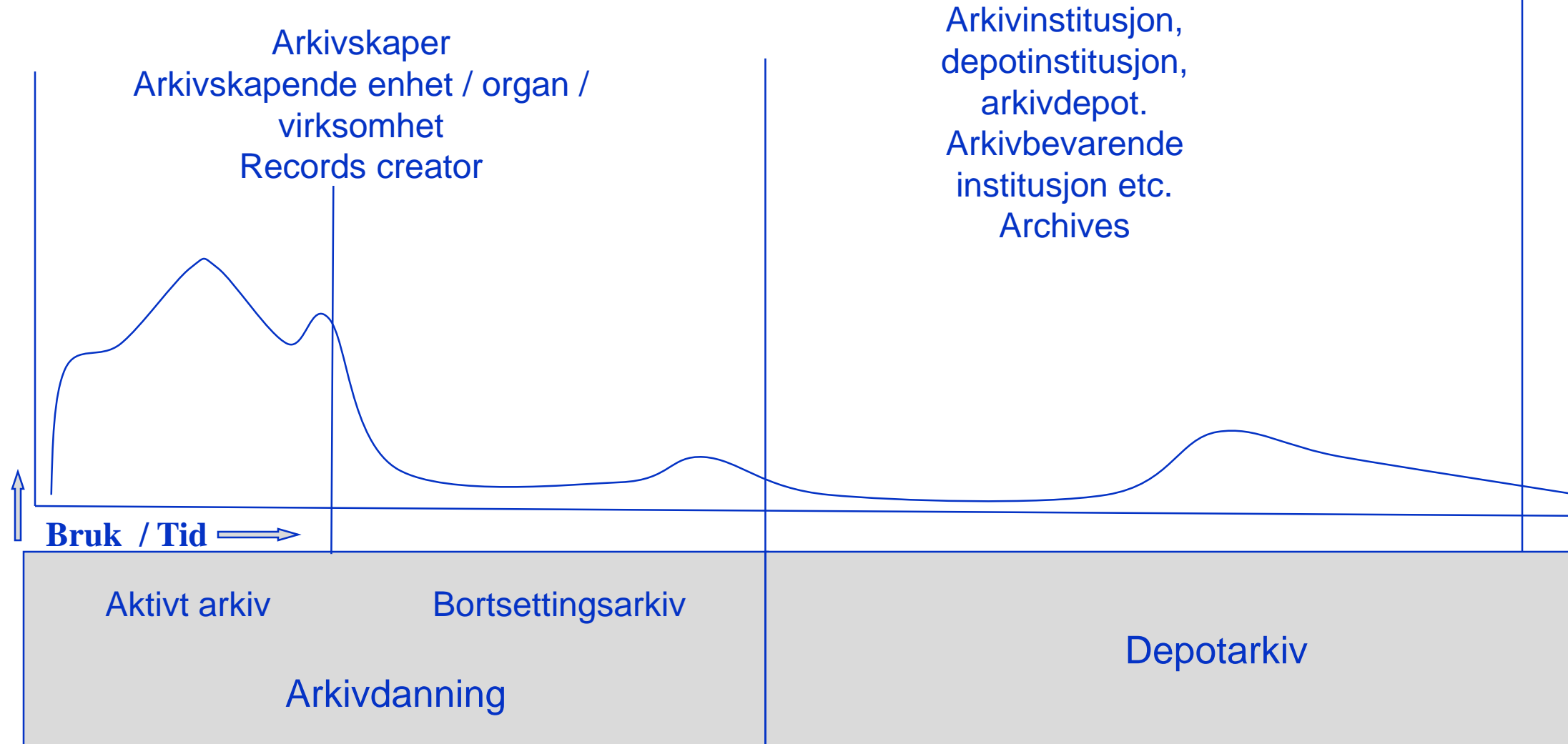
Tradisjonister vs. ny-paradigmatikere

- ▶ Frem til slutten av 1970-tallet var det forholdsvis bred konsensus i amerikansk arkivdebatt om at de nye elektroniske arkivene kunne behandles stort sett etter gamle og innarbeidede arkivfaglige prinsipper.
- ▶ Utfordringer gjaldt særlig teknologisk fornying og langtidsbevaring, mens de gamle oppfatninger om ordning og katalogisering, beskrivelse og ikke minst bevaringsvurdering, holdt seg stabile.
- ▶ Gruppen av «ny-paradigmatikere» kom snart til å hevde at arkivarene måtte endre fokus fra arkivers innhold til deres kontekst, fra arkivdokument i seg selv til dets funksjon, fra en tradisjonell arkivarrolle i de pothåndteringen til en ikke-arkivalisk rolle.
- ▶ Flere av punktene i denne diskusjonen har relevans for dagens tema. Her særlig livssyklusmodellen vs. Records Continuum-modellen og diskusjonen med om de post-custodiale betrakningsmåter.

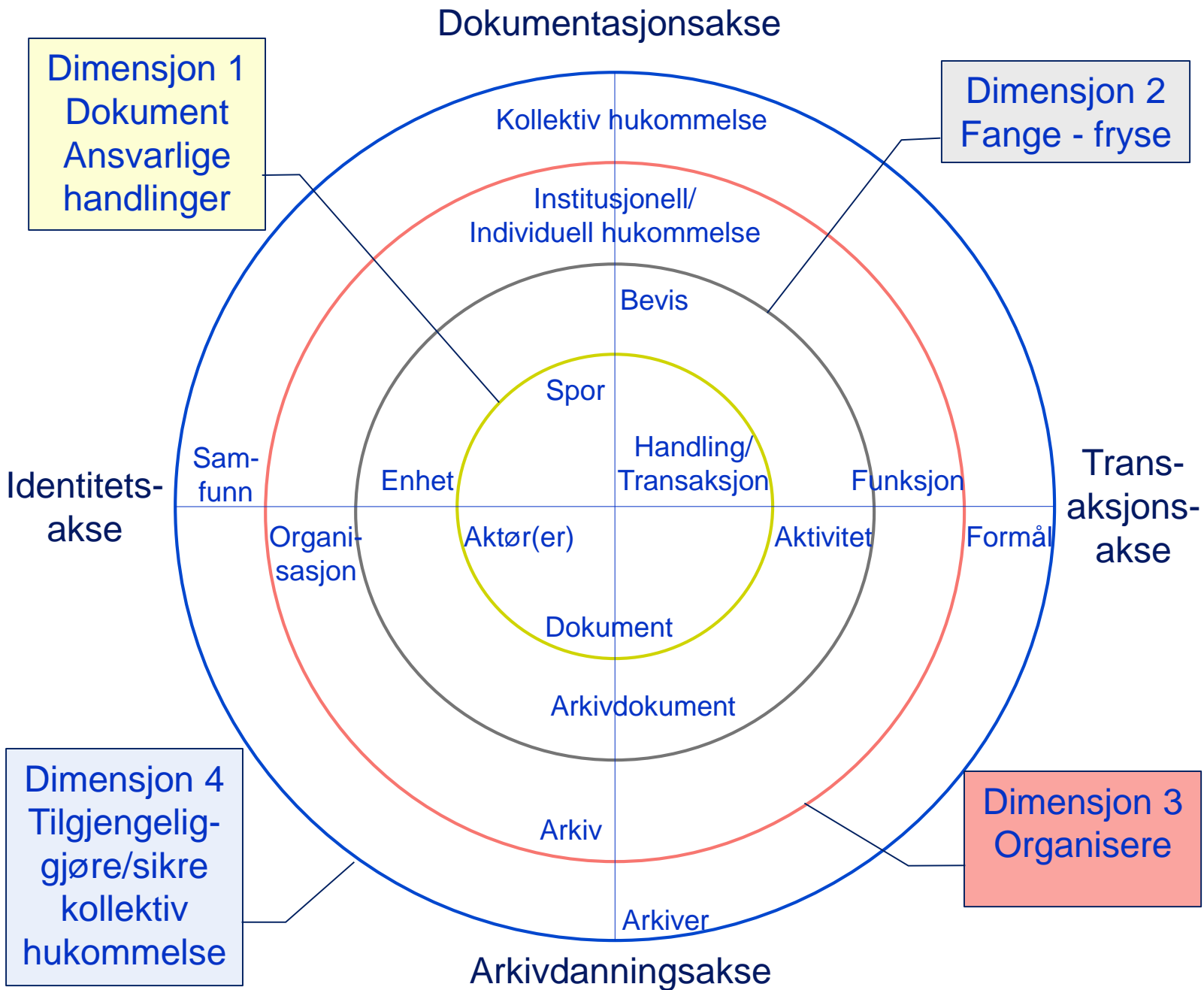
Livssyklusmodellen vs. Records Continuum

- ▶ Livssyklusmodellen deler arkivenes liv i to med klar ansvarsdeling mellom de to fasene mellom arkivdanning og arkivbevaring.
- ▶ Det nye med kontinuum-tankegangen er at den strenge inndelingen i stadier fjernes, at arkivenes livsløp på sett og vis aldri slutter, og at arkivene aldri vil være «ferdige».
- ▶ I stedet for livssyklusmodellens strek eller skille mellom aktivt arkiv og avsluttede arkiver, har en ulike stadier og dimensjoner i kontinuum-tankegangen. Arkivene blir altså aldri «ferdige».
- ▶ I tillegg kommer at depotarkivarene skal gå inn før arkivdanningen skjer, og definere hva av de nye arkiver som vil være arkivverdig.
- ▶ Kritikerne: - Når arkivarer slik tar en aktiv rolle i arkivdanningen, påvirkes arkivenes preg av å være upåvirket uttrykk for og dokumentasjon av arkivskapers handlinger.

... livssyklusmodellen ...

Context

Debatten om post-custodiale synsmåter

- Innen post-custodiale oppfatninger ses sentrale arkivdepoter som en siste løsning og en nødløsning.
- Non-custody eller oppbevaring av avsluttet arkiv skjer andre steder enn i depot, og arkivarenes får en mer begrenset rolle.
- Kritikerne av retningen viser til at USA praktiserte «non-custody» i 150 år frem til National Archives ble etablert i 1934.
- Når National Archives ble etablert var det nettopp fordi non-custody ikke fungerte.
- Løsningen åpner også for interessekonflikter.

Arkivdepotets rolle

Skillet mellom arkiv for historisk kunnskap og
nåtidsdokumentasjon

Arkivdepotets hovedmål: Arkivbevaring

13

- **Arkivbevaring** har alltid vært grunnstenen i depotenes samfunnsrolle. «Bevaring» viser da til følgende funksjoner
 - Tilfredsstillende teknisk og faglig langtids(opp-)bevaring
 - Ordning og registrering/katalogisering
 - Bevaringen skjer under offentlig myndighets jurisdiksjon: **«locus publicus in quo instruments deponuntur quatinus incorrupta maneant fidem faciant perpetua rei memoria sit»**, oversatt:
 - **Det offentlige sted der dokumenter er oppbevart slik at de forblir uforfalsket og gir troverdig bevis og blir fortsatt minne om det de bevitner**
- **Primært mål:** Referanse, støtte og minne i forvaltningen av statsmaktens (eller arkiveiers) interesser. Bevarer kunnskaper og dokumentasjon om
 - Statens/eiers beslutninger («transaksjoner») og vurderinger (beslutningsgrunnlag)
 - Egen befolkningsstørrelse, eiendomsfordeling og skattegrunnlag
 - Domesday book 1086
 - jf. opprør i Egypt ca. 2200 f.Kr. Ikke bare mot maktstrukturene men også mot arkiv. Sinte folkegrupper raserer et arkiv som symbol på forhatte eiendomsrettigheter (Posner, 85)

Andre hjørnestensfunksjoner i arkivdepot

Kassasjon

- Kommer i nyere tid inn fra første halvdel av 1700-tallet (Duchein)
- Instruksjon om å kassere «det unyttige» (Kongelig instruksjon 1731, Kongedømmet Sardinia)
- Pågikk også andre steder på samme tid basert på skriftlige regler uten at det nødvendigvis var system

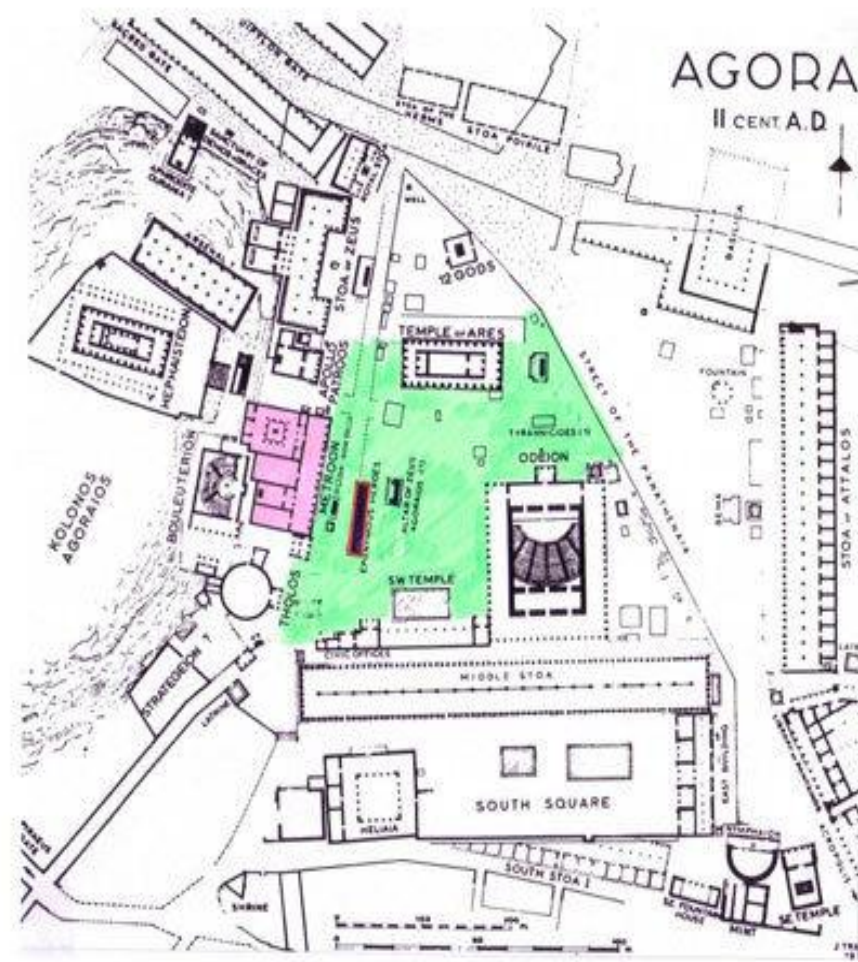
Tilgjengeliggjøring/innsyn

- Har vært med i varierende grad og ut fra forskjellige grunner opp gjennom historien
 - Norge 1633-1643: Avleveringsplikt for rettsprotokoller fastsatt ved forordninger ut fra behov for å sikre innsynsrett – depotfunksjonen som ivertaker av befolkningens rettssikkerhet. (Thime 2016, s. 214.)
 - I antikkens samfunn finner vi arkiv tilgjengeliggjort som kilde for allmenn folkeopplysning og også kontroll med samfunnseliten

- **Antikkens greske bystater** hadde arkivdepoter.
 - Uavhengig av styringsform og eventuell alliansetilhørighet – arkivdepoter.
- **Arkivene** var enten plassert i bygninger som fungerte som arkivdepoter eller utstilt offentlig. (Scafuro, 440 ff.)
- **Athen:** Arkivene oppbevart i **Metroon** skal blant annet ha bestått av lover og dekreter, arkivdokumenter som gjaldt utenrikssaker og utenlands forbindelser, økonomi, budsjett og finans og dokumenter fra rettsaker. (Sickinger, 105-108)

Les archives au coeur de la cité grecque d'Athènes

- **Agora**, place où se tenaient les assemblées des citoyens
- **Metroon**, les archives où on peut les consulter et en obtenir des copies
- **Monument des héros éponymes** où étaient affichées les lois votées

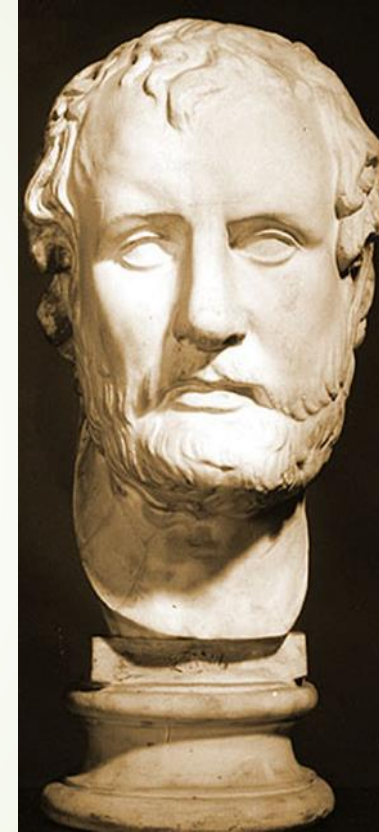
En hyllest til arkiv (år 330 f.kr.)

*A fine thing, my fellow Athenians,
a fine thing is the preservation
of public records.*

*For records do not change, and
they do not shift sides with
traitors, but they grant to you,
the people, the opportunity to
know, whenever you want,
which men, once bad,
through some transformation
now claim to be good.*

Aeschines, folketaler og
politiker, i rettssak mot
Ktesiphon om hedersbevisning
til Demosthenes år 330 f.Kr.,
Athen

(Sickinger 1999, 1)

<https://alchetron.com/Aeschines-736691-W>

Den franske revolusjon (1789 / 1787-1799)

- Et av de viktigste tidsskille i europeisk historie
- Regnes som startpunkt for den moderne todelte forståelsen av arkiver som kilde til
 - historisk kunnskap, og
 - demokratisk innsyn og kontroll
 - Selv om (altså) tilgjengeliggjøring i vekslende grad fulgte arkivbevaringen som funksjon også i tidligere århundrer
- I 1789-1793 ble mange av *l'ancien régime*s arkiver rasert og ødelagt som symboler på regimets undertrykkelse og maktmisbruk
- I raseringen av det gamle regimes arkiver lå også ønsket om å etablere nye arkiver.

Stormingen av Bastille av Jean-Pierre Louis Laurent Houel/Bibliothèque Nationale Française

Bevaringens to formål – historisk kunnskap – demokratisk innsyn

- Den nye nasjonalforsamlingen som ble etablert i juni 1789, opprettet et fransk nasjonalarkiv 1790.
- I 1794 vedtok nasjonalforsamlingen et dekret om å innlemme de gjenværende arkivene etter *l'ancien régime* som historiske dokumenter, adskilt fra samtidig kildemateriale som materiale etter – og uttrykk for – **utdaterte og dysfunksjonelle organer**, ikke som inaktive arkiver etter fungerende organer.
- Disse arkivene fikk betydning bare som historiske arkiver, og deres autoritet som historiske dokumenter kom til å bli styrket av at de nettopp var blitt brakt under denne nye myndigheten. («Den arkivale terskel»)
- De historiske arkivene ble ivaretatt av en særskilt stab arkivarer med utdanning i fransk historie. (Blouin and Rosenberg 21)

Historisk arkiv i nasjonsbyggingens tjeneste

- Også andre steder i Europa ble nasjonale historiske arkiver etablert i de neste tiårene
- I Belgia og Østerrike ble dokumenter samlet på grunnlag av sin antatte historiske betydning.
- Det engelske Public Records Office ble etablert i 1838.
- Innen midten av 1800-tallet var et nasjonalt historisk arkiv også etablert i Madrid, og «Archives of the Indies» arkiver fra de spanske kolonier etablert i Sevilla for å bevare «den nasjonale arv».

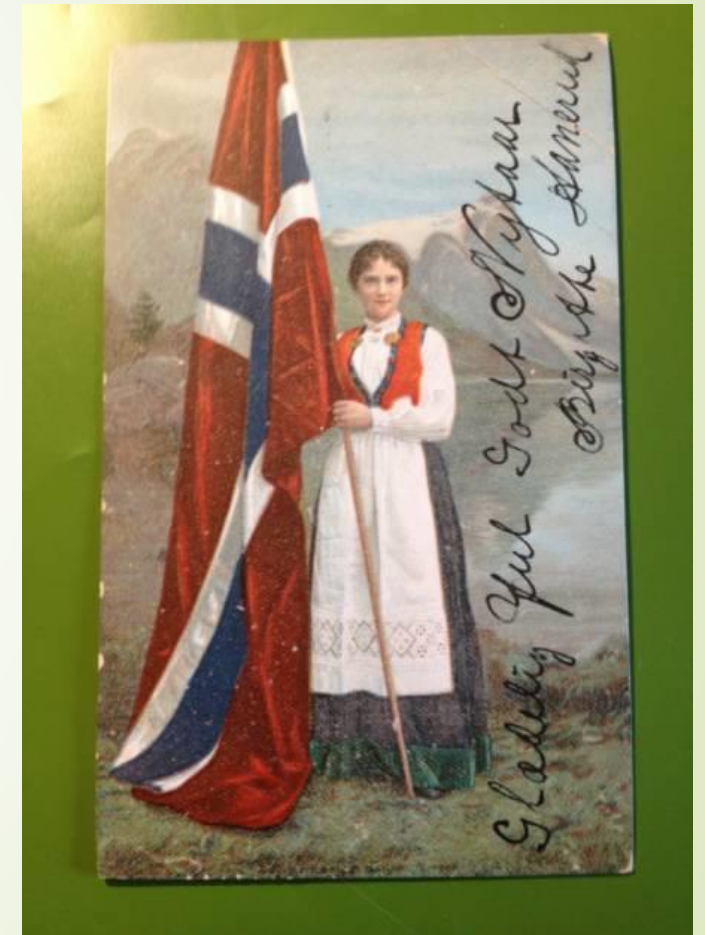
Den norske tidslinjen

Riksarkivet, Norge, 1800-tallet

- Opprettet i Christiania 1817
- Sterkt fokus på kassasjon. Fokuset vedvarte ut århundret.
 - «Plikten til at tilintetgjøre det Unyttige og Overflødige bliver nesten lige så vigtig som at bevare det Viktige og Nyttige» (Michael Birkeland 1877).
 - Kommisjoner (1822, 1834) gjennomgår og vurderer «hvilke Archivsager Commissionen formener at burde opbevares i Rigsarchivet, og hvilke der som Maculatur kunde bortsælges eller tilintetgjøres»
- Også sterkt fokus på behovet for orden og kontroll over bestanden
 - "...Documenter af Værd og Documenter aldeles uden værd (...) sammenpakkede uden Orden" (1834)
 - "der ... findes en stor Mængde Papirer, der aldeles ikke fortjene at opbevares" (1837)
 - "... naar det Unyttige efterhaanden bortskaffes, vil faae Plads til det der kan være nyttigt ..."
 - "...samtlige Archivlokaler overfyldte (1850)

Riksarkivet, Norge, 1800-tallet

- Riksarkivets interesse for arkivdanningen i denne perioden fremstår som «defensiv».
- Målet blir først og fremst å få kontroll over egen bestand og samtidig begrense mengden arkivmateriale som forvaltningen avleverer.
- Riksarkivaren hadde ingen selvstendig kassasjonsmyndighet, men kunne bare presentere forslag. Beslutningsmyndigheten lå høyere opp i systemet.
- Etter 1886 endres dette med «striden» om tollregnskaper. Riksarkivaren ønsket «jo før jo heller at blive kvit disse voluminøse Archivsager» men måtte ta imot arkivene
- Ny praksis vokser frem. Kassasjon skjer før avlevering (av og hos arkivskaper), og arkivskaper spør Riksarkivaren om råd før kassasjon.
- Riksarkivaren blir den som fatter beslutning om kassasjon og får økt autoritet vis-à-vis ved inngangen til det 20. århundret.

Første halvdel 1900-tallet:

Økt interesse/omsorg for arkivdanningen

- I denne perioden utvikles og styrkes Riksarkivarens interesse for arkivdanningen.
- Kommer jevnlig til syne ...
- og fra 1930-årene og igjen etter krigen med ytterligere økt styrke og bevissthet
- Utløsende var en ny strid i 1948 om kassasjonsmyndighet og de allmenne problemene med å hanskas med arkivmengdene i offentlig forvaltning.
 - Som følge av denne striden innføres en bestemmelse om at Riksarkivarens samtykke må foreligge før kassasjon.
- Målet for den økte interessen er særlig knyttet til behovet for at arkivene som bevares, skal være anvendbare og autentiske med bakgrunn i Riksarkivarens rolle som garantist for arkivenes ekthet

1960-70 Utvidede fullmakter

Rammene for arkivdanningen i offentlig sektor ble fra slutten av 1950-tallet standardisert, og Riksarkivaren fikk gjennom resten av århundret styrket sin posisjon som offentlig arkivmyndighet.

1960-årene

- ▶ «Arkivutvalget» (1958-1959) trakk opp retningslinjer for et faglig-administrativt instruksverk som ble utviklet i løpet av 1960-årene.
- ▶ Instruks for arkivavgrensning og kassasjon - innebar en to-trinns kassasjonsprosess med bortsetting og fornyet vurdering etter fem år. (Kgl. Res. 4.11.1961)
- ▶ Riksarkivaren får 6.12.1963 utvidede fullmakter overfor arkivdanningen i staten. Riksarkivaren kunne etter denne inspisere arkiver i statlige organer som skulle avleveres til Arkivverket og gi bestemmelser for oppbevaring og ordning av disse arkivene.

1970-årene – normalinstruks for arkivmedarbeidere

- ▶ Et tiltak var utarbeiding av normalinstrukser for arkivmedarbeidere i statsforvaltningen og for arkivlederstillinger i staten - vedlegg til et nytt reglement for organisasjon og saksbehandling i departementene i 1970.
- ▶ Instruksen etablerte en faglig standard for arkivarbeidet i staten.
- ▶ Statlige organer skulle ha sentraliserte arkiv og en arkivleder som var ansvarlig for utføring av alt arkivarbeidet.
- ▶ Ordning av saksdokumenter i sakarkiv skulle skje på grunnlag av arkivnøkkel. Arkivet skulle deles i aktivt arkiv og bortsettingsarkiv.

Kommunal sektor

- ▶ Rundskriv ved kommunereform i 1965 om at kommunene var ansvarlig for trygg oppbevaring og ordning av arkiver fra nedlagte kommuner
- ▶ Manglende oppfølging og faren for at gammelt arkivmateriale skulle gå tapt fører til prioritering av etablering av IKAer fra midt på 1980-tallet
- ▶ Samtidig begynner utvikling av kommunale arkivplaner
- ▶ Valderhaug: Den sterke vektleggingen av arkivdanningen særmerket de kommunale arkivinstusjonene – i langt større grad enn Arkivverket grep de inn i arkivdanningsprosessen og la føringer for hvordan arkivene skulle skapes. (Et tidlig uttrykk for post-custodial ordning – arkivaren tar ansvar for å sikre at den nødvendige dokumentasjon blir skapt)

1980-årene: Utbygging av regelverk

- **«Statsforvaltningens arkiver»:** Utredningsprosjekt 1977-83: Formål: Gjennomgang av arkivarbeid og arkivrutiner og en avklaring av ansvarsforholdene på myndighetssiden
- Hovedrapport: **Arkivproblemet i statsforvaltningen** med flere underrapporter, bl.a. om arkivtjenestens organisering og arkivenes plassering, arkivbegrensning, kassasjon, bortsetting og avlevering, krav til edb-basert journal.
- Arkivinstruksen ble gjort bindende for statorganene. Riksarkivaren utarbeidet nytt regelverk for statsforvaltningen, retningslinjer for edb-journalføring (1984), regler for avlevering til Arkivverket (1985), krav til bruk av mikrofilm (1988), felles kassasjonsregler (1989), bruk av arkivnøkler.

1990-årene: Arkivloven og -forskriften

- ▶ NOU 1987:35 om Arkivverkets presserende oppgaver: Forslag til arkivlov – mål om å heve statusen til arkivarbeidet, og etablere et entydig regelverk for offentlige arkiv
- ▶ Revidert lovutkast utarbeidet i Riksarkivet i 1990
 - ▶ Endring av formålsparagrafen fra NOU-en. Den viste bare til arkivenes kulturelle og forskningsmessige verdi, behov for også å ivareta arkivenes primærfunksjoner og innta forvaltningsmessig og rettslig dokumentasjon i lovens form
 - ▶ Strategi – etablere et klart regelverk for arkivfunksjonen i offentlige organ med detaljerte regler for arkivorganisering, arkivsystem, arkivdanning og arkivbevaring
- ▶ Arkivloven vedtatt 1992, arkivforskriften 1999
- ▶ Avslutter en ut- og oppbyggingsprosess som begynte 40 år tidligere og som hadde videre bakgrunn i holdninger og oppfatninger fra 1930-tallet

2000 - Oppfølgingen av forvaltningen

- Forventing om at regelverket sammen med videre oppfølgingstiltak og aktiv regelverksforvaltning skulle legge grunnlag for kvalitetsheving i arkivdanningen,
- *Arkivhåndboken for offentlig forvaltning* var et av oppfølgingstiltakene. Den forklarte og detaljerte regelverket.
- Aktiv regelverksforvaltning gjennom besøk og arkivinspeksjoner - mellom 200 og 300 besøk og inspeksjoner i offentlige organer i årene 2000-2003.
- RAs årsberetning 2008: «Oppfølging av pålegg og tilrådinger skjer ikke uten et betydelig ressursinnsats og merarbeid for etaten»

Linjer i utviklingen

- Gradvis endring mot større interesse for forvaltningen og aktivt arkiv: Riksarkivaren får og tar en mer aktiv ansvarlighetsrolle
- Bevisst, eksplisitt uttalt og økende fra 1950-årene
 - Endringer som truer denne nye rollen (som eldre formuleringer i regelutkast og utredninger) blir avvist / korrigeret
- Herstad: «...riksarkivarembetet [ble] omgjort fra å være et embete som primært skulle tjene forskning og folk flest, til å bli et embete som i like stor grad skulle aksle rollen som forvaltningens profesjonelle medspiller i arkivspørsmål. Det innebar tunge oppgaver innrettet mot arkivdanningen og forvaltningens arkivproblemer.» .(Herstad 2016, 86)
- Hadde likevel som mål å sikre arkivene for forskningen og allmenheten. Rasjonaliseringsgevinst som sådan «var ikke et primært mål»

Andre momenter

- Bak den økte oppmerksomheten om arkivdanningen ligger også innføringen av offentlighetsprinsippet i 1971
- Arkivene fikk da en sterkere betydning for allmenhetens kontroll av forvaltningen. De offentlige arkivene skulle være tilgjengelig for alle. Det forutsatte at arkivene var ordnet og oppdaterte og at det fantes en generell inngang til arkivdokumentene, nemlig journalen.
- Kontor-automatiseringen og innføringen av IT-løsninger i forvaltningen fra 1980-tallet bidro til å gi Riksarkivaren betydelig økt innflytelse over arkivdanningen gjennom Noark-standardene.

Avsluttende vurderinger

Avsluttende vurderinger

- Beskrivelsene av riksarkivarens engasjement i arkivdanningen – at målet var å sikre arkivene for forskningen og allmenheten – og at rasjonaliseringsgevinst som sådan ikke var et primært mål – er trolig treffende.
- Det fremgår blant annet av at
 - det arkivdanningsrettede arbeidet – som veiledning og inspeksjoner – hadde bevaringsformål i bunnen
 - Noark-standardenes kompleksitet bygde primært på arkivbehov og ikke på behov for effektivisering av forvaltningen
- Slagord og målsettinger som er kommet til etter 2014 om at «Arkivverket skal effektivisere forvaltningen» fremstår dermed som nytt i norsk arkivpolitikk. Den kan representere en
 - integrering av arkivpolitikken i den nye New Public Management-styrte effektiviseringsbølgen i offentlig forvaltning, og
 - en ny linje i og muligens brudd med en nær 200-årig norsk arkivhistorie.

Hegemoni-perspektivet: Kolliderende imperieambisjoner

- Hegemoni-perspektivet i vår sammenheng har (altså) både en ytre og indre side; imperiebygging eksternt – forholdet mellom riksarkivmyndighet og forvaltning –, og maktbalansen internt i institusjonen mellom de som har ansvar for danningssiden og bevaringssiden.
- I en viss grad kan Riksarkivarens innflytelse i norsk arkivpolitikk og i det norske arkivmiljø frem til årtusenskiftet forklares som et hegemoni i vekst.
- Kjernefunksjonen her – arkivdanningen – vil tilsvarende ha fått en dominerende innflytelse knyttet til fokus og ressursprioriteringer internt i etaten.
- Nå er Imperiebyggingens vesen og styrke også dens fremste svakhet: vekstambisjonene. Før eller senere begrenses ressursene, imperiet blir for stort, makt blir til avmakt.

Tradisjonister vs. ny-paradigmatikerne

- Den samlede pakken av oppfatninger og tiltak til «ny-paradigmatikerne» kan ikke sies å ha fått fullt fotfeste i Norge, men noen elementer er kommet inn eller er på vei inn
- Debatten mellom tradisjonister og ny-paradigmatikere hadde mange og ulike temaer, og vi ikke trenger å svelge alt, selv om vi bruker noe –
- for eksempel synes Records Continuum-modellen velegnet som hovedmodell for forståelsen av digitale arkiver uten at den tradisjonelle arkivdepot-funksjonen rammes.
- Trusselen mot arkivdepotet i sin tradisjonelle form, ser nå også ut til å komme sterkere fra et annet hold: Det er ny, og i arkiv- og kulturfaglig forstand nokså rotløs New Public Management-ideologi.
- Om arkivdepotene avfolkes (for arkivfaglige fagfolk og tradisjonelle arkivfaglige funksjoner) blir dermed også spørsmål om arkivpoltikkens innhold i årene som kommer og hvilke overordnede politiske rammer denne arkivpolitikken innføres i.

Vedlegg / tillegg

Definisjon og forståelse av record- begrepet – arkivdokument / dokumentasjon

- ▶ Fjerner seg fra den schellenbergske verdilæren og delingen av arkivers verdi i dokumentasjon og innholdsverdi
- ▶ Fokus på dokumentasjon, mens innholdssiden nedtones eller tapes. Bare arkiv med dokumentasjonsverdi bevares. Arkiv handler om business transactions – (ikke transaction og business)
 - ▶ Hensikten med arkiv blir nå – hevder kritikerne av ny-paradigmatikerne – begrenset til å bevare byråkraters fotspor
 - ▶ Kritikerne av ny-paradigmatikerne hevder at denne definisjonen er for snever; arkivenes verdi går langt videre og utover det rent byråkratiske. Arkiv angår menneskets liv og fulle livsutfoldelse.

Postmodernisme og arkiv – Terry Cooks poenger

- Arkivene eksisterer ikke lenger for statsmakten alene, men for og av folket: " archives are now of the people, for the people, even by the people" (siterer her Eric Ketelaar i South Africa Archives Journal 1992 (no 34)).
- Bevaring og beskrivelse knyttes ikke lenger til opphav i organisasjon men til opprinnelig funksjonalitet
- Fokus skiftes fra arkivdokument som gjenstand til prosessen som skapte dokumentet
- Arkivaren er ikke upartisk eller nøytral, og: Arkiver er ikke "tomme kar"
- Synet på arkivene som nøytrale tar ikke høyde for mennesket bak arkivene, tanken bak faktumet, funksjonen bak strukturen
- Arkivteorien må ikke ses som et sett med en gang gitte, vitenskapelige lover som er sanne til enhver tid og på et hvert sted
- Konteksten er avgjørende. Kartleggingen av kontekst har gjort arkivarene til de første postmodernister – mange tiår før begrepet ble oppfunnet (Cook)

Kolliderende imperieambisjoner

- ▶ Arkivverkets nyeste historie rommer elementer av en slik imperial vekst-og-fall-prosess.
- ▶ Går vi gjennom de ulike områdene særlig innenfor forsknings- og kulturbenet av virksomheten, vil vi trolig finne en svekket oppmerksomhet og satsning fra midtveis i det første tiåret av 2000-tallet – sammenlignet med arkivdanningsområdet og med samme områder i tiårene før.
- ▶ Det samme kan (trolig) sies om arbeidet eksternt mot kulturbevarende og forskningsutførende institusjoner sammenholdt med arbeidet mot arkivskapere og arkivdanning.